

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 420

van **KRISTOF SLAGMULDER**

datum: 23 september 2020

aan **JAN JAMBON**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

Vlaams erfgoed in buitenland - Inventaris en promotie

Door de eeuwen heen zijn heel wat Vlamingen naar het buitenland geëmigreerd en hebben hun sporen achtergelaten in de vorm van onder andere gebouwen, infrastructuur, glasramen en bruggen. In het buitenland is dus met andere woorden heel wat Vlaams erfgoed terug te vinden.

Dat Vlaams erfgoed kan Vlaanderen in het buitenland meer zichtbaarheid geven. Daarom zou het aangewezen zijn dat er een actuele inventaris is.

De FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, en de Koning Boudewijnstichting reikten in het verleden 'De Prijs voor het Belgische erfgoed in het buitenland' uit. De prijs is bedoeld om het rijke en vaak vergeten erfgoed van Belgische makelij onder de aandacht te brengen. Mij lijkt het opportuun dat Vlaanderen zichzelf op dat vlak ook meer profileert.

Hieromtrent zijn er mogelijkheden door de jaarlijkse Onroerenderfgoedprijs uit te breiden. Het wedstrijdreglement zou gewijzigd kunnen worden zodat ook Vlaams erfgoed in het buitenland in aanmerking zou kunnen komen. Dit kan door aparte prijscategorieën in het reglement toe te voegen, waaronder dan Vlaams erfgoed in het buitenland een aparte categorie en prijs zou worden. In navolging kunnen eventueel nog andere categorieën gecreëerd worden: bijvoorbeeld beschermd varende erfgoed en beschermd roerend erfgoed.

1. Bestaat er momenteel een inventaris Vlaams erfgoed in het buitenland of is die in opmaak? Zo nee, vindt de minister het opportuun en haalbaar om een inventaris van Vlaams erfgoed in het buitenland op te stellen? Zo ja, welke stappen zal de minister hieromtrent ondernemen? Zo nee, waarom niet?
2. Achten de minister het opportuun om Vlaams erfgoed in het buitenland te gebruiken om Vlaanderen meer zichtbaarheid te geven? Zo ja, op welke manier? Zo nee, waarom niet?
3. Zijn er momenteel projecten in het buitenland in het kader van 'Vlaams erfgoed' in samenwerking met buitenlandse lokale overheden? Zo ja, welke?
4. Het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen beschikt in het buitenland over Algemene Afgevaardigden van de Vlaamse Regering. Dat Vlaams diplomatiek korps neemt de promotie van het Vlaams cultureel erfgoed op.

Welke promoties werden de voorbije twee jaar gevoerd in het kader van erfgoed?

5. Lijkt het de minister aangewezen om een Vlaamse prijs uit te reiken voor Vlaams erfgoed in het buitenland naar het voorbeeld van de FOD Buitenlandse Zaken? Zo ja, zou de minister het aanpakken zoals hierboven beschreven? Zo nee, waarom niet?
6. Zal de minister hieromtrent nog bepaalde stappen ondernemen? Zo ja, welke?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Jan Jambon (420), Matthias Diependaele (484)

JAN JAMBON

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN,
CULTUUR, ICT EN FACILITAIR MANAGEMENT

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 420 van 23 september 2020

van **KRISTOF SLAGMULDER**

1. Er bestaat geen inventaris van Vlaams cultureel of onroerend erfgoed in het buitenland. Zelfs al vertoont Vlaanderen heel wat affectie met bepaalde architecten, ontwerpers of ingenieurs, het is niet evident om criteria te bepalen om te beslissen of iets 'Vlaams erfgoed' is. Zijn die ontwerpen of uitvindingen dan niet per definitie internationaal? Vlamingen hebben zeker heel wat impact gehad op ontwikkelingen in het buitenland. Zo spreekt men in Engeland over 'Flemish bond', een bepaald baksteenverband. Simon Stevin was ongelooflijk belangrijk voor de vestingbouw en waterhuishouding in onder andere Nederland. In het interbellum en kort na WOII was Gustave Mangel, professor aan de Gentse universiteit, de internationale betonspecialist die bruggen ontwierp tot in de Verenigde Staten. Een vakgenoot van hem, Arthur Vierendeel, ontwikkelde een techniek voor het bouwen van metalen bruggen. Zijn techniek werd overal in de wereld gebruikt. Hugo Van Kuyck ontwierp de Askoy II, de boot van Jacques Brel, maar hij ontwierp ook de landingskaarten voor D-day en werkte mee aan het ontwerp van de landingsboten. Bij de architecten heb je dan weer Henry Vandevelde die grote delen van zijn carrière uitbouwde in Duitsland en Huib Hoste die ook in Nederland aan de slag was.

Dat zijn maar enkele voorbeelden. Een inventaris van alles wat zij en anderen ooit hebben gebouwd, ontworpen of waaraan bouwers en ontwerpers schatplichtig waren is een immens werk en zeker niet prioritair. Uiteraard kunnen deze mensen wanneer hun uitvindingen of gebouwen worden bekroond of gevierd ook als Vlaming in de verf gezet worden, daar is echter geen inventaris voor nodig.

Uiteraard bevindt zich ook heel wat cultureel Vlaams erfgoed in buitenlandse private en publieke collecties. Dit erfgoed is vertegenwoordigd in musea over heel de wereld. Vele musea, waaronder alle grote kunstmusea, hebben uitgebreide collecties Vlaamse schilderkunst die vaak – samen met de Nederlandse schilderkunst uit de 17^e eeuw in een afzonderlijke afdeling worden getoond. Van deze collecties bestaan uitgebreide en gedetailleerde inventarissen, in boekvorm zowel als in digitale vorm. Hetzelfde geldt voor de toegepaste kunstenproductie (manuscripten, tapijten, etc.). Heel wat van de digitale inventarissen kunnen, geheel of gedeeltelijk rechtstreeks geraadpleegd worden.

Het is niet zinvol noch haalbaar hiervan een inventaris op te maken. Van heel wat collectie beherende instellingen over de hele wereld zijn collecties wel (gedeeltelijk of geheel) digitaal doorzoekbaar.

2. Indien de gelegenheid zich zou voordoen en ik ergens op een plaats ben waar Vlaams erfgoed aanwezig is, zal ik niet aarzelen om dat in de kijker te zetten. Het internationaal in de kijker plaatsen van het Vlaams erfgoed gebeurt zeer actief op het vlak van het Immaterieel Cultureel erfgoed, waar momenteel in het kader van de Unesco 2003 conventie twee multinationale dossiers in voorbereiding zijn, één rond kermiscultuur en één rond het witteren (traditionele irrigatiecultuur). Elke acht jaar krijgt Vlaanderen, in het kader van dezelfde conventie, en binnen een intrabelgische beurtrol, ook de kans om één element voor te dragen voor opname op één van de

Lijsten binnen de Conventie 2003. Dit is een uitgelezen kans om het Vlaams Erfgoed internationaal in de kijker te plaatsen.

Het Vlaamse erfgoed dat in de grote musea aanwezig is, heeft geen nood aan extra ontsluiting. De collecties oude Vlaamse kunst die daar tentoongesteld worden – denk bijvoorbeeld aan de Londense National Gallery zijn zo internationaal bekend dat ze echt mijn promotie niet behoeven. Ik vind het veel belangrijker om het erfgoed dat nog in Vlaanderen zelf bewaard wordt te koesteren en te promoten en zo mogelijk, via gerichte verwervingen te verrijken .

3. Er lopen momenteel geen buitenlandse projecten.
4. Het Vlaams diplomatiek korps promoot bijna dagelijks het Vlaams cultureel erfgoed op zijn socialemediakanalen. De jongste weken werd promo in het buitenland gemaakt met bijvoorbeeld posts over het meesterwerk van Hugo Claus, de foto's van Stephan Vanfleteren en Eva Vermandel, de erfenis van Antoon van Dyck,... Om op de hoogte te blijven van deze berichtgeving volstaat het om de sociale media van het diplomatiek korps te volgen.

Het diplomatiek korps promoot het Vlaams cultureel erfgoed ook aan de hand van grootschalige campagnes die werden opgehangen aan luisterrijke cultuurprojecten en -events, zoals bijvoorbeeld de tentoonstelling over het leven en werk van Léon Spilliaert in de Londense Royal Academy (en binnenkort in het Musée d'Orsay in Parijs), over Jan van Eyck in het Kunsthistorisches Museum in Wenen, over Rubens in het Museum van Schone Kunsten in Boedapest, over Bruegel in het Detroit Institute of Arts Museum in de Verenigde Staten, ...

Sta me toe wat dieper in te gaan op een van deze cultuurprojecten: in Italië rolt de Diplomatiek Vertegenwoordiger momenteel een cultuurprogramma uit met als focus het Vlaams erfgoed in Parma en Rome. In de zestiende eeuw was het hof van Farnese een aantrekkingspool voor Vlaamse handelaars en kunstenaars. Veel onuitgegeven muziek van Vlaamse componisten en polyfonisten wordt in de archieven van Parma bewaard. In de Villa Farnesina in Rome zou een historische situering van het Vlaams-Italiaans project plaatsvinden in samenwerking met Vlaamse experts, met eventueel een bezoek aan het Palazzo Farnese (momenteel de Franse ambassade). In samenwerking met Alamire Foundation (het Internationaal Centrum voor de Studie van de Muziek in de Lage Landen), de staatsarchivaris van Parma en de hoofdarchivaris van het Vaticaan, plant de Diplomatiek Vertegenwoordiger van Vlaanderen ook een concert en cd-opname van een Vlaams muziekensemble die deze onuitgegeven muziek zal uitvoeren. Dit alles vindt plaats in het kader van Parma, Culturele Hoofdstad van Italië, normaliter in 2020 maar door COVID-19 verplaatst naar 2021.

In het kader van het Europees jaar voor Cultureel Erfgoed 2018 ondersteunde Koen Haverbeke, Algemeen Afgevaardigde van de Vlaamse Regering in Duitsland, ook de organisatie van het Underwater Cultural Heritage - Forum in Berlijn op 4 december 2018. Het agentschap Onroerend Erfgoed gaf toelichting over de Duitse duikboot UB29 uit WOII die in de zomer van 2017 in Oostende werd gevonden

5. De Prijs voor het Belgische erfgoed in het buitenland was bedoeld "om dit rijke en vaak vergeten erfgoed onder de aandacht te brengen. Met de prijs worden niet alleen de meest uitmuntende plaatselijke beschermingsinitiatieven bekroond, ook wordt onrechtstreeks en op middellange termijn een aanzet tot een betere instandhouding gegeven." Dat de prijs maar enkele keren werd uitgereikt en na een beoordeling in 2017 niet meer werd georganiseerd, lijkt erop te wijzen dat de prijs niet het verhoopte resultaat opleverde. Wat de tweede doelstelling betreft, denk ik ook niet dat een prijs waaraan geen financiële stimulans is verbonden de instandhouding op

langere termijn bevordert. Het zou bovendien een behoorlijke inspanning vragen om een dergelijke wereldwijde prijs vanuit Vlaanderen te organiseren.

6. Het is onze eerste prioriteit om samen met vele partners voor het erfgoed in Vlaanderen te zorgen. Samen met mijn collega-minister van Toerisme bekijk ik ook hoe we dit rijke Vlaamse erfgoed zo veel mogelijk in de verf kunnen zetten. Op dit moment zie ik weinig opportuniteit in de organisatie van een 'Prijs voor het Vlaamse erfgoed in het buitenland'. Bovendien denk ik dat er betere manieren zijn om de doelstellingen van de voormalige prijs te bereiken, zoals bijvoorbeeld een uitwisselingsprogramma waarbij Vlaamse experts helpen om Vlaams erfgoed in stand te houden of een leerstage voor buitenlandse ambachtslui in Vlaanderen.